

**УПРАВЛІННЯ МОЛОДІ ТА СПОРТУ ЗАКАРПАТСЬКОЇ ОДА
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
ГО «АСОЦІАЦІЯ ПОЛІТОЛОГІВ ТА МІЖНАРОДНИКІВ УЖНУ»**

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА – ЕТАП УКРАЇНСЬКОГО ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ: ІСТОРІЯ І СУЧАСНІСТЬ

**МАТЕРІАЛИ
НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ, ПРИСВЯЧЕНОЇ 80-РІЧЧЮ
ПРОГОЛОШЕННЯ НЕЗАЛЕЖНОСТІ КАРПАТО-УКРАЇНСЬКОЇ
ДЕРЖАВИ І 145-РІЧЧЮ ВІД ДНЯ НАРОДЖЕННЯ
ВИДАТНОГО ЗАКАРПАТСЬКОГО ПОЛІТИКА
І ГРОМАДСЬКО-КУЛЬТУРНОГО МИСЛИТЕЛЯ
АВГУСТИНА ВОЛОШИНА**

Ужгород – 2019

УДК 94 (477.87) «1938/1939-2019» (063)

«Карпатська Україна – етап українського державотворення: історія і сучасність». Матеріали наукової конференції, присвяченої 80-річчю проголошення незалежності Карпато-Української держави і 145-річчю від дня народження видатного закарпатського політика й громадсько-культурного мислителя Августина Волошина (м. Ужгород, 14 березня 2019 року). Ужгород, 2019. 376 с.

ОРГКОМІТЕТ

Остапець Ю. – доктор політичних наук, професор, декан факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет» - голова оргкомітету;

Савченко І. – начальник відділу молодіжної політики та спорту Закарпатської обласної державної адміністрації – співголова оргкомітету;

Гиря В. – кандидат історичних наук, заступник декана факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Бертолон О. – ГО «Асоціація випускників політологів та міжнародників Ужгородського національного університету» – співголова оргкомітету;

Грицан М-Г. – голова студентської ради факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет» – член оргкомітету;

Абрамович І. – голова профкому студентів факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет» – член оргкомітету;

Варга О. – голова студентського наукового товариства факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

Відповідальні за випуск:

Вегеш М. – доктор історичних наук, професор, в. о. завідувача кафедри політології і державного управління ДВНЗ «Ужгородський національний університет»;

Гиря В. – кандидат історичних наук, доцент, заступник декана факультету суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет».

До наукового збірника ввійшли матеріали доповідей наукової конференції «Карпатська Україна – етап українського державотворення», яка проходила 14 березня 2019 року на факультеті суспільних наук ДВНЗ «Ужгородський національний університет». Автори збірника не тільки порушили актуальні проблеми українського державотворення в Закарпатті наприкінці 30-х років, але також і висвітлили передумови цих епохальних подій (Гуцульська республіка) та зупинилися на важливих подіях сьогодення.

Видання розраховане на широкий читацький загал.

Друкується за рішенням
Вченої ради факультету суспільних наук
ДВНЗ «Ужгородський національний університет»
протокол № 4 від 20 лютого 2019 року

ЗМІСТ

Вступне слово ректора Ужгородського національного університету професора Володимира Смоланки	6
Привітання Івана Коршинського	9
Привітання Андрія Фединського	10

СТОРІНКИ ІСТОРІЇ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ

Андрій Головчук ВІДОБРАЖЕННЯ ГУЦУЛЬСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ В ХУДОЖНІЙ ЛІТЕРАТУРІ	11
Олександр Варга ПОЛІТИЧНІ ТЕЧІЇ НА ЗАКАРПАТТІ 20-30-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ.....	19
Анастасія Святецька ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ ПОЛЬЩІ У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД (1918-1939).....	22
Володимир Гиря ВИБОРИ І ЗАСІДАННЯ СОЙМУ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ (12 ЛЮТОГО – 15 БЕРЕЗНЯ 1939 Р.).....	26
Сергій Федака ЕКОНОМІКА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ	32
Сергій Федака КАРПАТСЬКА СІЧ У СВІДЧЕННЯХ ОЧЕВИДЦІВ	36
Інгрід Абрамович ЖІНОЦТВО КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ.....	41
Микола Вегеш, Микола Палінчак РЕЛІГІЙНЕ ЖИТТЯ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.....	43
Микола Вегеш, Володимир Гиря КАРПАТСЬКА УКРАЇНА І УГОРЩИНА.....	53
Аліна Губаль КАРПАТСЬКА УКРАЇНА В БОРОТЬБІ.....	64

КАРПАТСЬКА УКРАЇНА В ПОРТРЕТАХ

Володимир Тарасюк НАЦІОНАЛЬНІ ЗАПОВІТИ АВГУСТИНА ВОЛОШИНА.....	68
Василь Носа ОСВІТА НА РАХІВЩИНІ В ДІЯХ ТА ПОМИСЛАХ О. АВГУСТИНА ВОЛОШИНА (ДО 80-тя КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ).....	72
Ірина Люба Горват АВГУСТИН ВОЛОШИН В УКРАЇНСЬКІЙ ІСТОРИЧНІЙ НАУЦІ	80
Галина Гичка АВГУСТИН ВОЛОШИН ЯК БЛАГОДІЙНИК (ЗА МАТЕРІАЛАМИ КНИГИ ВОЛОДИМИРА МАТЕЙКА «ОТЕЦЬ АВГУСТИН ВОЛОШИН У ДОКУМЕНТАХ І ПАМ'ЯТІ НАРОДНІЙ»).....	94
Микола Мушинка СТЕПАН КЛОЧУРАК – МІНІСТР ОБОРОНИ КАРПАТСЬКО-УКРАЇНСЬКОЇ ДЕРЖАВИ.....	97

Михайло Зан ЄВРЕЙСЬКА ЕТНІЧНА ГРОМАДА КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ У СПОГАДАХ БРИТАНСЬКОГО ЖУРНАЛІСТА ТА ДИПЛОМАТА МАЙКЛА ВІНЧА.....	100
Володимир Басараб ПАСТИРСЬКІ ЛИСТИ ТА ПОСЛАННЯ МИТРОПОЛИТА АНДРЕЯ ШЕПТИЦЬКОГО	106
Олександр Кравчук, Костянтин Завальнюк ЛЕОНІД МОСЕНДЗ У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ	113
Олексій Шафраньош СПОГАДИ МИХАЙЛА ГУЛЯНИЧА ПРО БОЇ 15 БЕРЕЗНЯ 1939 РОКУ В КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ.....	122
Василь Міщанин АНДРІЙ ПАТРУС-КАРПАТСЬКИЙ І КАРПАТСЬКА УКРАЇНА	125
Микола Вегеш, Володимир Гиря ЮЛІАН РЕВАЙ – МІНІСТР КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ	140
Микола Вегеш, Володимир Гиря ФЕДІР РЕВАЙ – ГОЛОВА УНО.....	143
Микола Вегеш, Володимир Гиря ЗАКОНОТВОРЕЦЬ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ МИХАЙЛО БРАЦАЙКО	148
Андрій Світлиць ПРИКОРДОННИК ВАСИЛЬ ПОПИК – ЗАХИСНИК КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ ..	152
Володимир Матейко МИХАЙЛО КАЧАЛУБА: «ПРОШУ ДОЗВОЛИТИ МЕНІ ПРАЦЮВАТИ ЛІКАРЕМ У КАРПАТСЬКІЙ УКРАЇНІ»	156
Володимир Матейко ПАМ'ЯТІ ДУХІВНИКІВ – БОРЦІВ, ТВОРЦІВ, ЗАХИСНИКІВ КАРПАТСЬКОЇ УКРАЇНИ	160
Олександр Бертолон ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ПОЛІТИЧНИХ РЕЖИМІВ МІКЛОША ГОРТИ ТА ЯНОША КАДАРА В УГОРЩИНІ	182

СУЧАСНА УКРАЇНА І СВІТ

Анастасія Вегеш РОЛЬ ЛІТЕРАТУРНО-ХУДОЖНІХ АНТРОПОНІМІВ У СТВОРЕННІ ОБРАЗІВ ГЕРОЇВ ПОВІСТІ ВАСИЛЯ ШКЛЯРА «ЧОРНЕ СОНЦЕ».....	182
Василь Кухта ТРАНСКОРДОННЕ ПАРТНЕРСТВО: РЕГІОНАЛЬНИЙ АСПЕКТ	188
Маріанна Колодій ХАРАКТЕРНІ РИСИ ГЕНДЕРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ СФЕРИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ: ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПИТУВАНЬ 2012 ТА 2019 РОКІВ.....	190
Едгар Кохан ДЕРЖАВНЕ БЮРО РОЗСЛІДУВАНЬ: ІСКРА РЕВОЛЮЦІЇ ПРОЄВРОПЕЙСЬКОГО КУРСУ ЧИ РЕАКЦІЯ ПРОТИ НЕЇ	200
Діана Роман РОМСЬКІ ПОСЕЛЕННЯ В УЖГОРОДІ	206

Микола Вегеш, Володимир Гиря ДЕЯКІ НОТАТКИ ПРО МІСЦЕ І РОЛЬ УКРАЇНИ В СУЧАСНОМУ ГЕОПОЛІТИЧНОМУ ПРОСТОРІ	209
Ігор Вегеш МАСОВЕ СУСПІЛЬСТВО ТА КРИТИЧНА ТЕОРІЯ ФРАНКФУРТСЬКОЇ ШКОЛИ.....	216
Василь Кухта ВРЕГУЛЮВАННЯ КУРДСЬКОГО ПИТАННЯ:ІСТОРІОГРАФІЯ ПРОБЛЕМИ.....	220
Марія Кухта, Діана Товгин ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК УМОВА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ.....	223
Іванна Чейпеш, Анастасія Федорці ПРОФЕСІЙНИЙ САМОРОЗВИТОК СТУДЕНТІВ ЯК ПЕДАГОГІЧНА ПРОБЛЕМА	226
Зоряна Ваколя, Надія Лало ІНТЕГРАЦІЯ ЯК АКТУАЛЬНА ПРОБЛЕМА ДИДАКТИКИ ВИЩОЇ ШКОЛИ	227
Каріна Квич МІСЦЕВЕ САМОВРЯДУВАННЯ НА ЗАКАРПАТТІ ТА ЙОГО РОЗВИТОК	229
Каріна Чопик САМОГУБСТВО: ПРИЧИНИ ТА РІШЕННЯ.....	234
Ігор Гліба РОЛЬ ПОЛІТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ У РОЗВИТКУ ТА ФУНКЦІОНУВАННІ ПОЛІТИЧНОЇ СИСТЕМИ.....	237
Олександр Варга ФІЛОСОФІЯ ІСТОРІЇ МИХАЙЛА ГРУШЕВСЬКОГО	243
Мирослав Лешанич ХАРАКТЕРИСТИКА ЧИННИКІВ ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС НАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПАРТІЙНОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ	247
Ніколетта Бедирова-Сабов КАТЕГОРІЙНО-ПОНЯТІЙНИЙ АПАРАТ ТА МОДЕЛЬ ДОСЛІДЖЕННЯ КОНСОЛІДАЦІЇ ДЕМОКРАТІЇ	250
Юрій Остапець ТИПОВІ ЧИ ДЕВІАНТНІ: РОЗРАХУНОК ЕВКЛІДОВОЇ ВІДСТАНІ ДЛЯ АНАЛІЗУ ОСОБЛИВОСТЕЙ РЕГІОНАЛЬНОГО ГОЛОСУВАННЯ (НА ПРИКЛАДІ ПАРЛАМЕНТСЬКИХ ВИБОРІВ В УКРАЇНІ 1998-2014 РР.)	255
Наталія Гангур ПРОБЛЕМИ ІНКЛЮЗИВНОЇ ОСВІТИ	260
Василь Кухта ГРОМАДЯНСЬКЕ ПРОТИСТОЯННЯ ЯК ГАЛЬМІВНИЙ ЧИННИК ДЕМОКРАТИЧНОГО ТРАНЗИТУ В РЕСПУБЛІЦІ КОНГО	264
Каріна Чопик СОЦІАЛЬНА РОБОТА З ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ	268
Ігор Гліба ДИЛЕМА СВОБОДИ ТА БЕЗПЕКИ ГРОМАДЯН У ПОЛІТИЧНІЙ СИСТЕМІ.....	271

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУЧАСНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ЯК УМОВА КОНКУРЕНТОЗДАТНОСТІ СТУДЕНТІВ

Дослідники називають інформатизацію суспільства «каталізатором його подальшого зростання» [3, с.14], що забезпечує відповідний рівень інтелектуалізації усіх сфер життєдіяльності. Світова практика формування інформаційного середовища в різних країнах підтверджує те, що загальнодержавний успіх зазначеного процесу залежить у першу чергу від ефективності інформатизації освітньої галузі. Тому основне завдання інформатизації освітнього середовища закладів вищої освіти полягає у «створенні для педагогів і студентів сприятливих умов для вільного доступу до культурної, навчальної і наукової інформації» [5, с. 18]. Саме за таких умов формується конкурентоздатний на сучасному ринку праці фахівець, що володіє найсучаснішими технологіями в обраній сфері професійної діяльності.

Крім того, науковці звертають увагу на те, що «одна з можливих причин повільного прогресу інформатизації університетської освіти полягає в тому, що цей процес розвивається недостатньо комплексно у відповідь на глибокі зміни, що відбуваються в суспільстві у зв'язку з комп'ютерною революцією» [2, с. 21]. На думку Л. Філіппової, інформатизація створює в освітній галузі проблеми як теоретичного, так і практичного змісту, з-поміж яких найвагомішими називає «недостатнє поки що використання ІТКТ в освітній діяльності; суперечність між темпами появи актуальної наукової інформації і здатністю вищої школи її асимілювати; динаміку взаємин системи вищої освіти із системою науково-технічної інформації і наукових комунікацій; відсутність розуміння навчального процесу як інформаційної діяльності; недостатнє виховання в студентів інформаційних потреб і відповідної інформаційної поведінки; формування інформаційної культури випускника закладу вищої освіти» [6, с. 74]. Інформаційну культуру вчений розуміє як «вимогу спільного виживання в інформаційному середовищі із застереженням: не звужувати розуміння інформаційної культури (ІК) до рівня інформаційної грамотності [6, с. 77].

Варто наголосити, що наразі спостерігається зростання інтересу студентської молоді до медіа, які є носіями всіх видів соціальної інформації: економічної, наукової, політичної, естетичної тощо. Однак, занурюючись в інформаційний віртуальний світ, молодь не завжди вдумується в зміст медіатекстів, зазнає труднощів у їх оцінюванні, аналізі й критичному осмисленні інформаційного потоку. Не завжди раціональним є вибір корисної інформації. Така ситуація призводить до поступового притуплювання потреби в набутті знань, спілкуванні, духовно-естетичному збагаченні. Для певного прошарку молоді засоби інформації виконують, на жаль, лише розважальну або релаксаційну функцію. Нерідко засобами масової інформації утверджується культ сили замість культу розуму чи маніпулювання психікою і свідомістю.

У контексті сказаного Т. Пашукова стверджує про «нагальне навчання населення психогігієнічних правил організації інформаційного середовища,

насамперед починаючи зі студентів вищих навчальних закладів» [4, с.15]. Йдеться про підвищення культури споживання інформації, про вміння оцінювати її психологічний вплив, про готовність реципієнта до адекватних форм реагування на негативні впливи.

Отже, у різноманітті засобів інформації дослідники вбачають одночасно і джерело знань, і перешкоду в навчанні та вихованні молоді, і засіб усебічного розвитку, і чинник, що гальмує цей розвиток.

З цієї точки зору, зміст фахової підготовки студентів потребує корекції, тобто розширення практичних умінь із виконання операцій з інформацією, що, на нашу думку, означає: традиційні способи ретрансляції знань – усне й писемне мовлення – поступаються місцем комп'ютерним засобам навчання, використанню телекомунікаційних мереж глобального масштабу.

Основна мета процесу інформатизації освіти полягає в зміні властивостей сфери освіти і, в першу чергу, вищої школи, з метою підвищення її сприйнятливості до інновацій, надання можливостей активного цілеспрямованого використання світової інформаційної магістралі, нових можливостей впливати на свою освітню, наукову, професійну траєкторію, а з ними – і на історичну траєкторію України.

В Україні інформатизація суспільства призвела не лише до формування типів людей з різним рівнем володіння комп'ютерною технікою, а й з різним баченням місця ІТКТ у житті суспільства. Умовно населення поділяється на такі категорії:

- а) не уявляють професійної діяльності без використання комп'ютера;
- б) вбачають у комп'ютері дуже корисний допоміжний засіб для одержання чи передавання необхідної інформації;
- в) модне нововведення, швидше корисне, аніж шкідливе;
- г) тимчасове модне нововведення, яке швидше шкідливе, аніж корисне.

Цікавою, з точки зору аналізу, є проекція зазначеного розподілу на два полігони – студентів і викладачів – в одному з педагогічних вищих навчальних закладів (2014 р.) [2] (рис.1). Відрадно те, що пік полігону для молодшого покоління зміщений до категорії «б» і в ньому майже відсутня категорія «г». Дослідження вчених засвідчують: щорічно відсоток людей, які потрапляють до категорій «а» і «б», зростає. До категорії «а» переважно належать люди, у яких є персональний комп'ютер (ПК). На жаль, з-поміж викладачів і майбутніх учителів ще залишаються ті, хто переконаний, що комп'ютер несе більше зла, аніж користі, тобто відносяться до категорії «г». Такі переконання зазвичай не аргументовані і ґрунтуються на невігластві в галузі використання ІТКТ.

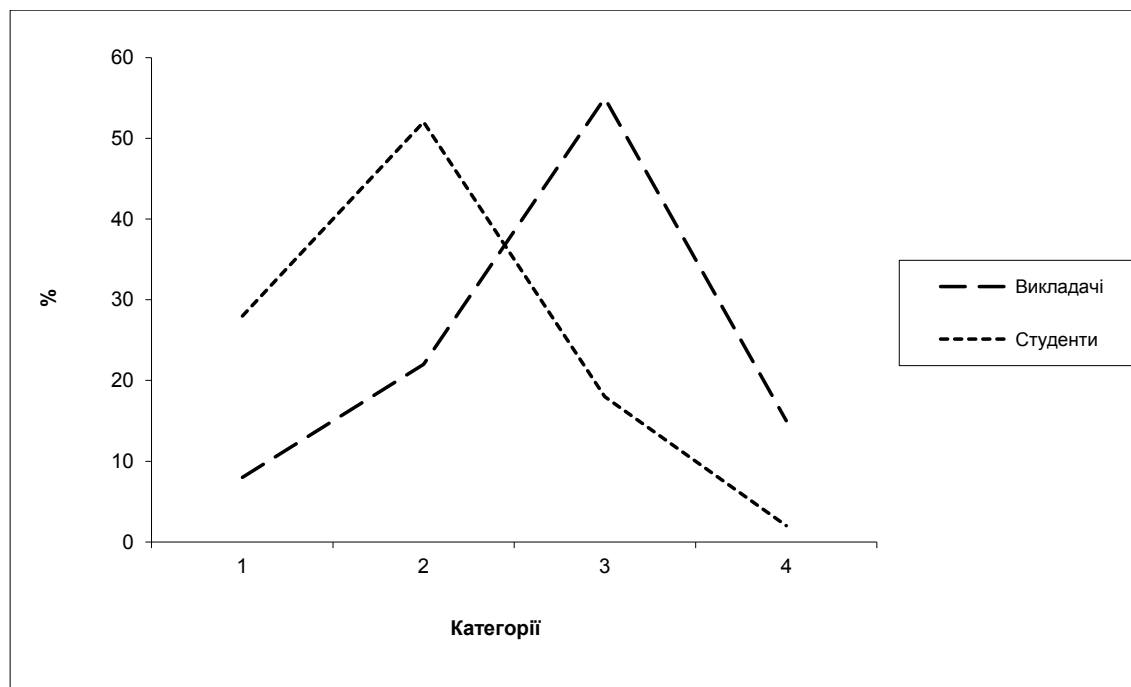

Рис.1. Полігони розподілу категорій викладачів і студентів за баченням місця комп'ютерної техніки в житті суспільства (дані у %)

Своєрідність сучасної вищої школи полягає в тому, що їй слід готувати фахівців і проводити реформи, виконуючи не сьогоднішнє, а майбутнє соціальне замовлення на особистість фахівця, готового до змін. Варто зберегти все позитивне, перевірене досвідом і життям у галузі освіти, але доцільно діяти за принципом випереджувального майбутнього. Тому й актуалізується завдання з виховання інформаційно грамотних користувачів ПК з високим рівнем інформаційної культури як складового компонента базової культури особистості.

1. Біда О. А. Удосконалення системи підготовки майбутніх учителів – проблема сьогодні. *Вісник Львівського університету: Серія педагогічна*, 2005. Вип.19. Ч. 1. С. 247 – 253.
2. Гуревич Р. С. Формування інформаційної культури майбутнього фахівця як невід'ємна складова сучасної професійної освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти: результати досліджень і перспективи*: Збірник наукових праць /За редакцією І. А. Зязюна та Н. Г. Ничкало. Київ, 2003. С. 354 – 360.
3. Жалдак М. І. Проблеми інформатизації навчального процесу в школі і у вузі. *Сучасна інформаційна технологія в навчальному процесі*: Зб. наук. праць. К.: КДПІ, 1991. С. 3 – 16.
4. Пашукова Т. И. Повышение уровня психологической компетентности населения как фактор противодействия информационному влиянию. *Соціальна робота – ознака демократизації суспільства*: Збірник наукових праць. Хмельницький, 2004. С. 12 – 17.
5. Соціологія: короткий енциклопедичний словник / Уклад.: В. І. Волович, В. І. Тарасенко та ін. Під заг.ред. В. І. Воловича. К.: Укр. центр духовн. культури, 1998. 736 с.
6. Філіппова Л. Л. Інформаційна культура науково-педагогічного працівника: сутність і характерні ознаки. *Інформаційно-телекомунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи*: Збірник наукових праць. Львів: ЛДУ БЖД, 2006. С. 211 – 219.